

BULLETIN

Europese provincie van de Kruisheren

Speciaalnummer, maart 2019

De kruisheren in Zoeterwoude, 1926-1967

Deel 2: de jaren 1932 tot 1937

dr. Roger Janssen o.s.c.

Woord vooraf

Tot 1930 was St. Agatha bestemd voor de huisvesting van zowel de theologiestudenten als de novicen, fraters filosofen en broeders. Om de toenemende toeloop te kunnen opvangen werden kamertjes ingericht op de grote zolder. Bovendien werd in de jaren 1925-1927 een klooster voor de fraters filosofen gebouwd in Zoeterwoude. In 1928 werd aan dit *filosoficum* een tweede vleugel toegevoegd. In 1930 moest, omwille van de blijvende instroom van kandidaten, een bestaand gebouw in Neeritter worden aangekocht om als noviciaatshuis te dienen. In dit gebouw konden ruim dertig novicen worden ondergebracht. In 1936 werd de missieprocuur overgeplaatst van St. Agatha naar Hees/Nijmegen. Nijmegen was veel gemakkelijker te bereiken dan St. Agatha. De contacten met de missieprocuratoren van de andere orden en congregaties verliepen er vlotter en de op verlop komende missionarissen konden beter worden opgevangen. Na verloop van enkele jaren vonden ook de kruisheren, die aan de katholieke universiteit van Nijmegen studeerden, er onderdak.

Ook in België moest de Orde omwille van de groeiende instroom onder magister-generaal van Dinter veel geld spenderen aan huisvesting. In Diest werd in 1929 een nieuw noviciaats- en studiehuis gebouwd. In de jaren dertig kon dit studiehuis het toenemend aantal fraters al niet meer herbergen. Daarom werd ernaar uitgekeken om elders een filosofenhuis te openen. In 1935 kochten de kruisheren het kasteel en de bijbehorende gronden van graaf Cornet d'Élzius de Peissant in Achel.

Met de stichting van het eerste kruisherenklooster en college in Onamia in 1922 was er een einde gekomen aan de pioniersarbeid in Minnesota van de uit Nederland afkomstige kruisheren. Amerikaanse confraters hielpen de Nederlandse pioniers bij de vestiging van de Orde in de V.S.A. Het klooster van Onamia werd in 1925, 1939, 1950 en 1957 vergroot. In 1932 werd in Hastings (Nebraska) een noviciaat en grootseminarie geopend. De kruisheren trokken in 1938 naar Fort Wayne (Indiana) om er een gelijkaardig programma in te richten als in Onamia.

Meer dan voorheen oriënteerden de kruisheren zich op het parochiepastoraat en de categoriale zielzorg. Daarnaast werd de overzeese missionering een normaal werkterrein. Volgens de statuten van 1868 en 1925 kon de magister-generaal geen confrater naar de overzeese missies sturen zonder diens uitdrukkelijke instemming. De lokroep van de overzeese missies zorgde intussen voor een grotere instroom van religieuzen, terwijl onder de katholieken een grote bereidheid aanwezig was om geld voor de missie te schenken. Van Dinter probeerde daarom zoveel mogelijk confraters warm te maken voor Congo, Java en vanaf 1934 ook voor Brazilië. Op 1 december 1934 meldde Petrus Maria Rutten aan de magister-generaal dat er in Uden en St. Agatha commotie was ontstaan over de vraag of men krachtens de professie verplicht was naar de missie te gaan, wanneer men daarheen gezonden werd. Het generaal kapittel van 1935 trachtte een authentieke interpretatie aan te reiken: de magister-generaal had het recht om confraters naar de overzeese missies (van de ongelovigen) te zenden, maar moest met grote omzichtigheid bij de zending te werk gaan, na eerst inlichtingen te hebben ingewonnen over de betrokken confraters en vervolgens hun oversten te hebben gehoord. Deze interpretatie werd hernomen in 1938. Tijdens de Tweede Wereldoorlog kwam het generale kapittel niet samen. In 1946 bepaalde het generale kapittel onder nummer 264 van de Constituties, dat de magister-generaal kruisheren naar de missie onder de ongelovigen mocht zenden en dat de confraters verplicht waren hem hierin zonder dralen te gehoorzamen. In de relictien van 1949 en 1955 werd deze tekst herhaald, waardoor dit statuut werd verworven vanaf 1955.

In 1930 werd Joannes Henricus Busé (1897-1966) generale econoom van de Orde van het H. Kruis. Op 3 december 1931 liet hij zich uit over de financiële toestand van de Orde. Hij vroeg zich namelijk af of het nu werkelijk slechter ging dan vroeger. Dat de diverse obligaties lager stonden, als gevolg van de economische wereldcrisis, vond hij niet dramatisch. Zolang ze maar rente opbrachten! Hij verwachtte dat ze in waarde zouden stijgen. Wat Busé in 1931 nog niet kon weten, was dat de wereldcrisis nog een tijdje zou aanslepen, inclusief jaren van deflatie en van devaluaties van munten, met sociale en politieke onrust en een wereldbrand tot gevolg. Busé was tevens definitior en missieprocurator. Samen met de andere definitoren had hij niet dezelfde visie op het aannemen van kandidaten voor de Orde als de magister-generaal. Van Dinter was van mening dat de novicen te talrijk werden. Zijn voorstellen om het aantal kandidaten drastisch te verminderen en zelfs gedurende enkele jaren geen novicen toe te laten, vonden geen gehoor bij de definitoren, de prioren en de directeurs van de colleges in Uden en Maaseik. Deze problematiek hebben we uitgebreid besproken in *Van Java-missie tot Provincie Sang Kristus 1927-1975. Deel 1: Nederlandse kruisheren missioneren op Java, 1927-1946*. St. Agatha-Cuijk, 2017, 341 p.

1931-1932

Voor het klooster van Zoeterwoude was 1931 een keerpunt. Eerst werd van Lieshout overgeplaatst naar Diest en kort daarna overleed, geheel onverwacht, Emond. Om hem te vervangen kwam Henricus Leo Maria van Rooijen (1902-1987) naar Zoeterwoude. Rector Klaverweijden werd op 24 juni 1931 pastoor van de parochie van het H.-Kruisverheffing. Op 2 juni 1931 tegen de

avond arriveerden Antonius Joannes Busé (1905-1983) en Wilhelmus van Hees (1906-1981), beiden licentiaat in de theologie, die hun vakantie in Zoeterwoude moesten doorbrengen. Broeder Wilhelmus van der Span (1878-1952), die sinds 1908 conventualis was in Hannut, kwam in de zomer van 1931 naar Zoeterwoude. Even later werd hij verplaatst naar Odiliapeel om er pastoor Christianus van Hout (1860-1937) te helpen. Van Hout bouwde in Odiliapeel een kerkje en was er ook de eerste rector van, tot aan zijn dood op 10 oktober 1937 (zie: R. Janssen, *Christianus van Hout was van 1930 tot 1937 de eerste rector van Odiliapeel*. in: *Bulletin Europese provincie van de Kruisheren*, 2018, nr. 2, pp. 37-38). Wilhelmus van der Span keerde na twee maanden Odiliapeel omwille van zijn zwakke ogen terug naar Zoeterwoude en bleef er conventualis tot aan zijn dood op 11 januari 1952.

Broeder L. van der Span, 1925

In zijn plaats vertrok broeder Gerardus van Boxmeer vanuit Zoeterwoude naar Odili-

apeel. Deze broeder deed op 23 december 1929 in St. Agatha de tijdelijke professie. In 1930 ontving hij de benoeming voor Zoeterwoude. Van juli 1931 tot november 1931 was hij conventualis in Hannut. In november 1931 werd hij benoemd voor Odiliapeel. In 1932 verhuisde hij naar Uden, waar hij op 23 december 1932 de solemnele geloften aflegde. Hij bleef conventualis in Uden tot aan zijn dood op 21 oktober 1955.

In augustus 1931 vertrok de oudste klas fraters naar St. Agatha. Cornelius Deen (geboren in Grootebroek op 18 april 1904) had de orde dan al verlaten. Op 28 augustus 1929 had hij in St. Agatha de tijdelijke professie gedaan. Daarna studeerde hij filosofie in Zoeterwoude tot 26 februari 1931. Hij verliet de orde met dispensatie in de tijdelijke geloften (prot. 1001/31). Op 17 augustus 1932 gaf magister-generaal Wilhelmus van Dinter aan rector Klaverweijden de ontslagbrief als magister van de fraters en als studieprefect. In zijn plaats werd Willem van Hees aangesteld. Klaverweijden bleef wel rector van het klooster. (Archief klooster Zoeterwoude, 04.3.2).

Op 8 september 1931 arriveerden veertien nieuwe fraters. Zij hadden hun noviciaat niet gemaakt in St. Agatha, maar in het nieuw gekochte huis in Neeritter, dat in 1930 als noviciaatshuis in gebruik was genomen. Op 28 augustus 1931 deden zij hun kleine professie in Neeritter. Zij studeerden filosofie in Zoeterwoude van 1931 tot 1933 en theologie in St. Agatha van 1933 tot 1937. De solemnele geloften legden zij af in St. Agatha op 28 augustus 1934. Op 18 augustus 1936 werden zij door Mgr. A.F. Diepen in St. Agatha tot priester gewijd.

- Eduardus Joseph Maria Hollink (Rotterdam, 31 mei 1905 – Boxmeer, 16 april 1988)
- Franciscus Hendrikus Josephus Jutte (Rotterdam, 22 juli 1907 – Würselen (D.), 18 juni 1973)
- Albertus Stephanus Sluis (Groesbeek, 26 december 1908 – Uden, 6 februari 2003). Van 1933 tot 1939 studeerde hij theologie in Rome en doctoreerde op 4 oktober 1939 met als proefschrift: *De constitutieve vorm van Christus' Priesterschap bij de Thomisten vergeleken met de leer van St. Thomas.*
- Henricus Cornelis Petrus Cuppen (Beers, 21 januari 1910 – Heeswijk Dinter, 25 maart 1983)
- Josephus Hubertus Parren (Thorn, 20 september 1911 – ?). Hij verliet de orde tijdens zijn eerste jaar theologie.
- Clemens Herman Jan Maria Kauling (Amsterdam, 30 november 1910 – Bussum, 23 februari 1960)
- Joannes Cornelis Josephus Coenen (Uden, 7 maart 1911 – Boxmeer, 10 november 1998)
- Adrianus Paul Marie Emmen (Tilburg, 3 augustus 1911 – ?). Hij verliet de orde in 1967 met dispensatie op 24 april 1970 (prot. 2231/67).
- Joannes van Duijnhoven (Erp, 20 oktober 1911 – Oss, 4 september 1985). Na de studie in de filosofie in Zoeterwoude studeerde hij theologie aan het Angelicum in Rome en promoveerde er in 1937 tot licentiaat in de theologie. Van 1937 tot 1939 studeerde hij aan de Katholieke Universiteit in Nijmegen moraaltheologie, kerkelijk recht en sociologie.

- Lambertus Antonius Josephus Maria Vollaers (Tilburg, 29 maart 1912 – Uden, 28 november 2002)
- Albertus Wilhelmus Zwart (Sloten, 9 april 1912 – Maaseik, 29 december 1991) studeerde theologie aan het Angelicum in Rome van 1933 tot 1938 en promoveerde er tot doctor in de theologie op het proefschrift: *Het Heidens Cultuurmysterie en het Christendom.*
- Marianus Petrus Paulus Fleskens (Heesch, 27 juni 1912 – Weert, 3 februari 1986)
- Petrus Ivits (Uden, 8 november 1912 – ?) studeerde theologie in St. Agatha in 1933-1934 en verliet de orde in augustus 1934 na afloop van de tijdelijke professie.
- Henricus Wilhelmus Gabriël Andreas Wentholt (Utrecht, 22 juli 1913 – Bandung, 12 november 1991) studeerde theologie aan het Angelicum in Rome van 1933 tot 1937 en promoveerde er tot licentiaat in de theologie.

Op 7 oktober 1931 vertrok Wilhelmus van Hees vanuit Zoeterwoude naar St. Agatha. Vandaar reisde hij eind oktober naar Rome om er aan het Angelicum zijn laatste jaar in de theologie te voltooien. Op 23 juni 1932 promoveerde hij er tot doctor in de theologie op het proefschrift: *De honesto divitiarum usu.* Vervolgens benoemde magistergeneraal van Dinter hem tot magister-spiritualis van de fraters in Zoeterwoude. Dit ambt bekleedde hij tot in juli 1941. Antonius Busé bleef nog tot 20 oktober 1931 in Zoeterwoude en keerde dan terug naar Rome, waar hij aan het Angelicum theologie studeerde. Hij promoveerde er in 1932 tot doctor in de theologie op het proefschrift: *Theoria de vitiis capitalibus apud S. Thomam.* Daarna keerde hij terug naar

Nederland om in Uden leraar te worden aan het college.

Op 8 oktober 1931 arriveerde Antonius Jacobus Maria Beijersbergen van Henegouwen ('s-Gravenhage, 10 januari 1902 – Rotterdam, 7 november 1985) in Zoeterwoude. Een half jaar voordien, met name op 21 maart 1931, was hij door Mgr. A.F. Diepen tot priester gewijd. Hij was benoemd tot professor in de kerkgeschiedenis, een ambt dat hij in Zoeterwoude zes jaar zou bekleeden. Hij was novice geweest bij de jezuïeten in het huis Mariëndaal in Velp van 1920 tot 1922 en had er klassieken, geschiedenis, welsprekendheid en wiskunde gestudeerd van 1921 tot 1924. Hij had filosofie gestudeerd bij de jezuïeten in Oudensch Bosch van 1924 tot 1927. Op 15 maart 1927 werd hem *Sanatio in Radice* verleend met dispensatie voor het noviciaat bij de kruisheren. Hij studeerde theologie in St. Agatha van januari 1928 tot oktober 1932. De solemnele professie deed hij in St. Agatha op 23 januari 1931. Bij zijn aankomst in Zoeterwoude droeg Henricus van Rooijen hem ook de leiding over van de Gregoriaanse zang. Voor zichzelf behield van Rooijen de leiding van het koorgebed, dat hij had hervormd omdat het zeer vlug en slordig werd gebeden. Vroeger stond men in Zoeterwoude om half zes op en een kwartier later begon men met de metten. In drie kwartier tijds bad men metten, lauden en priem. Het bidden werd nu trager, waardoor in het vervolg meer dan een uur nodig was. De dagorde werd veranderd. Voortaan stond men op om kwart over vijf en bad men de metten om half zes. 's Avonds werd een kwartier van de studietijd afgenomen, omdat men ook een kwartier eerder naar bed ging. De dagorde van het klooster zal er nu als volgt uit:

5.15 uur: *Benedicamus Domino!*

5.30 uur: Metten – lauden – priem. Daarna gingen de fraters ter communie en bleven onder de H. Mis van 6.40 uur dankzeggen en mediteren.

7.00 uur: Ontbijt voor fraters en broeders

8.05 uur: Terts

8.15 uur: Missa conventualis (niet gezongen). Hierna sext en noon, tenzij ze vóór de mis reeds waren gezegd.

10.30-11.30 uur: Eerste lesuur (filosofie)

11.45-12.45 uur: Tweede lesuur (kerkelijke geschiedenis; vier keer per week)

13.00 uur: *Prandium (vel coena)*: middagmaal. Daarna ging men naar de kapel en bad daar onmiddellijk na de *preces* de vespers.

15.30-16.30 uur: Middagles (indien ze gegeven werd)

16.30 uur: *Potus*

20.00 uur: *Coena (vel collatio)*

21.15 uur: Completen en rozenkrans

21.45 uur: iedereen naar bed

Op 11 oktober 1931 werd de *Academie Nicolaas van Haarlem* opgericht met als doel door onderlinge gedachtewisseling hogere ontwikkeling bij te brengen. Er zouden wetenschappelijke lezingen worden gehouden over filosofische, pedagogische, historische en missiologische vraagstukken. Een plek werd tevens voorbehouden voor kunsten en letteren. De rector van Zoeterwoude werd aangeduid als beschermheer. De academie bestond verder uit een moderator, een bestuur en leden. Moderator werd Henricus van Rooijen: *Hij ziet alle speechen in en is bereid bij het maken van speechen advies te geven en zo mogelijk daarover literatuur te verschaffen. Hij heeft volledige stem in het bestuur en in de algemene vergaderingen. (...) (Archief klooster Zoeterwoude, 07.1.1).* Het bestuur bestond

uit een voorzitter, een secretaris en een raadslid. Het bestuur werd gekozen, zonder kandidaatstelling, uit de leden die langer dan één jaar in Zoeterwoude verbleven. Ieder jaar trad het bestuur af, maar het was herkiesbaar. De leden verplichtten zich ertoe ieder jaar minstens één voordracht te geven en mee te werken aan zang en declamatie. Men wilde maandelijks vergaderen. Telkens plande men één of twee voordrachten, waarop zowel leden als niet-leden werden toegelaten. Omdat de rector bepaald had dat iedere frater-filosoof een opstel ter beoordeling moest voorleggen, mochten de voordrachten van de academie als opstel worden aangeboden. Tijdens de eerste bestuursvergadering op 8 november 1931 lichtte van Rooijen toe, waarom gekozen werd voor Nicolaas van Haarlem als patroonheilige. Van 1473 tot aan zijn dood in 1482 was deze Keulse kruisbroeder prior-generaal van de Orde. Hij had grote ijver aan de dag gelegd voor de kloosterdiscipline en in het bijzonder voor het *silentium*. Verslapping kwam volgens hem door het verwaarlozen van de studie. Daarom liet hij jongeren studeren aan de universiteit resp. in Leuven, Keulen, Parijs, Caen en Toulouse. Hij vond namelijk ook dat de kruisbroeders zich moesten wijden aan de wetenschap. Het verloop van een ledenvergadering zag er in de regel als volgt uit: opening, notulen, zang, declamatie, voordracht, declamatie, zang, mededelingen, rondvraag en sluiting (Archief klooster Zoeterwoude, 07.2.1, z.p.).

Op 21 november verwelkomde de communiteit in Zoeterwoude missionaris Joannes Rijnja (Amsterdam, 2 september 1900 – Neerpelt, 10 februari 1967). Hij was op 13 maart 1928 naar Belgisch-Congo vertrokken. Om gezondheidsredenen keerde

hij in 1931 terug naar Europa en verbleef een jaar in Zoeterwoude. Op 21 oktober 1932 keerde hij terug naar Congo en werd op 1 juni 1936 overste in Bili. Enkele jaren later, op 4 februari 1936, keerde hij definitief terug naar Europa en werd, na een tussenstop van een half jaar in Diest, conventualis in Achel, waar hij van 1938 tot 1940 magister spiritualis werd.

Op 22 december 1931 vierde Gerard Klaverweijden zijn vijfentwintigjarig priesterfeest. Er was een feestcomiteit gevormd in de parochie. Met het ingezamelde geld kon men een liturgisch driestel kopen. 's Morgens was er een plechtige eucharistieviering, waarna receptie en feestmaal werden gehouden. 's Avonds voerden de fraters *De doode te paard* op, een toneelstuk van Henri Ghéon. Pastoor Klaverweijden droeg op 2 februari 1932 voor het eerst een plechtige H. Mis op in de nieuwe kerk. Hij vierde die dag zijn zilveren priesterjubileum, samen met zijn familie. Henricus van Rooijen hield de feestpredicatie, waarin hij de pastoor gelukwensde en hem schilderde als priester. 's Avonds voerden de fraters *De doode te paard* opnieuw op.

Op maandag 4 april 1932 vertrok Martinus Cornelis van den Elzen (1902–1977; broeder Martinus) naar Neeritter. In zijn plaats kwam op 6 april 1932 Andrianus Matthaeus Berrevoets uit het klooster van Hannut. Broeder Mathieu, zoals zijn kloosternaam luidde, werd in Rotterdam geboren op 8 november 1882. Hij was ingetreden in St. Agatha en had er op 11 oktober 1910 de tijdelijke geloften uitgesproken. Vervolgens werd hij naar Hannut gezonden, waar hij tot 1931 bleef en waar hij ook de solemnelle professie had gedaan op 22 mei 1917. Vooraleer naar Zoeterwoude te verhuizen

vertoefde hij enkele maanden in Diest. Hij was van alle markten thuis en bijzonder sterk. Hij kwam naar Zoeterwoude om het elektrische net te verzorgen, maar dat niet alleen: hij was tevens loodgieter, schilder, witter, timmerman en als het moest zelfs metser. Hij overleed in Zoeterwoude op 6 januari 1961.

Mgr. J.D.J. Aengenent, bisschop van Haarlem, werd op maandag 2 mei 1932 plechtig ingehaald in een versierd klooster. De inwoners van Zoeterwoude waren toegestroomd om te zien en te huldigen. Bij het betreden van het klooster werd door Katrien Rossenberg, een meisje van twaalf jaar uit de parochie, een gedicht voorgedragen dat als volgt ging:

*Wees heerlijk welkom, Monseigneur,
in deze lage landen.
U brengt ons Gods milddadigheid
En gunst met volle handen.*

*U komt, om midden in ons veld
een huis aan God te wijden,
een stede, waar Hij onze jeugd
en grijsheid wil verblijden;*

*een offersteen, waarop het Lam,
dat Golgotha zag sterven,
zich aanbiedt, om voor onze schuld
vergeving te verwerven;*

*een Huis, dat Hij verkiezen zal
als een geliefde woning
en waar Hij ons regeren wil,
als Priester en als Koning,*

*en waar Hij naar ons luisteren wil
naar klacht en bange bede;
waar Hij vertroosting geven zal,
gerechtigheid en vrede.*

Wees hartelijk welkom, Monseigneur,

*het Kruis van uwen zegen
moge als een last van liefde en van vree
op dezen landen wegen.*

Aanwezig was ook magister-generaal, Wilhelmus Antonius van Dinter. Andere gasten waren Joannes Isidorus van den Braak (prior van Uden), Cornelius van Mechelen (prior van Diest), Joannes Hubertus Jaspers (prior van Hannut) en Andreas Huvenaars (prior van Maaseik). Uit Uden was eveneens Ludovicus Badoux, die door zijn bemiddeling bijgedragen had tot de stichting van het klooster, aanwezig. Verder werden verwelkomd: Adrianus van Dooren (rector van Neeritter), Wilhelmus Hermanus Mulder (pastoor van de H. Kruisvinding in Rotterdam) en Lambertus Honhon (voormalig prior in Diest en visitator).

Interieur van de kerk na 1933

's Anderendaags, op dinsdag 3 mei 1932, consacreerde de bisschop van Haarlem de vergrote kerk en het nieuwe hoogaltaar. Nu

waren ook alle pastoors van het dekenaat aanwezig. Deken Jansen kon echter wegens ongesteldheid niet aanwezig zijn. Pieter (P.C.A.M.) Wap, die van 1920 tot 1938 burgemeester van Zoeterwoude was, gaf wel present. Na afloop van de plechtigheid werd een feestmaaltijd gehouden. Ook de kerkmeesters kwamen gelukwensen bij monde van de oudste onder hen, de heer G. van den Kragt. 's Anderendaags, 4 mei 1932, opende Lambertus Honhon de visitatie (Archief klooster Zoeterwoude, 04.6.3).

Op dinsdag 30 mei 1932 rond het middaguur kwam broeder Josephus de Louw uit St. Agatha, waar hij koster was geweest, naar Zoeterwoude. Hij werd op 19 maart 1914 in Nederwetten geboren. Van 1926 tot 1930 was hij naar de landbouwschool in Eindhoven gegaan. In 1931 was hij ingetreden in St. Agatha, waar hij op 12 mei 1932 de tijdelijke professie deed. Lang bleef hij niet in Zoeterwoude. Op 21 juli 1932 ontving hij het bericht dat hij als missionaris naar Onamia werd gezonden. Hij reisde op 20 september 1932 af en werd tot 1940 kok in Onamia. Daarna verhuisde hij naar Hastings, waar hij op de boerderij ging werken.

Op vrijdag 19 augustus ontving de communiteit van Zoeterwoude vanuit St. Agatha het bericht dat Wilhelmus van Hees benoemd werd tot conventualis in Zoeterwoude om er op te treden als magister spiritualis van de fraters en als studieprefect. Vier dagen later arriveerde hij in Zoeterwoude.

De communiteit van Zoeterwoude herdacht op 7 september 1932 in een plechtig Requiem Wilhelmus Van Rossum (1854-1932), kardinaal-protector van de Orde, die op 30 augustus 1932 in Maastricht overleden

was. Van vrijdag 9 tot maandag 12 september 1932 was dr. Rob. Haass, kapelaan in Bonn-Graurheindorf, te gast in de communiteit. Hij had een boek geschreven over *Die Kreuzherren in den Rheinlanden* (Bonn, 1932, 243 p.), dat in het najaar van 1932 gepubliceerd zou worden. Hij hield voor de communiteit een boeiende lezing over de geschiedenis van de Orde in het algemeen.

Deken J.C.F. Jansen

1932-1933

Op zaterdag 10 september 1932 arriveerden negentien fraters in Zoeterwoude. Zij hadden het noviciaat gemaakt in Neeritter en hadden er op 28 augustus 1932 de tijdelijke geloften uitgesproken. Zij studeerden filosofie in Zoeterwoude van 1932 tot 1934 en theologie in St. Agatha van 1934 tot 1938. Op 28 augustus 1935 deden zij in St. Agatha de solemnele professie. De meesten werden op 18 juli 1937 in Gemert tot priester gewijd door Mgr. A.F. Diepen. Vier fraters studeerden theologie aan het Angelicum in Rome.

- Louis Lambertus Nollet (Hilversum, 7 april 1908 – Hamersfeld, 11 januari 1971).
- Wilhelmus van der Wijst (Gemert, 5 juni 1908 – ?). Hij verliet de orde met dispensatie in de solemnele geloften, we-

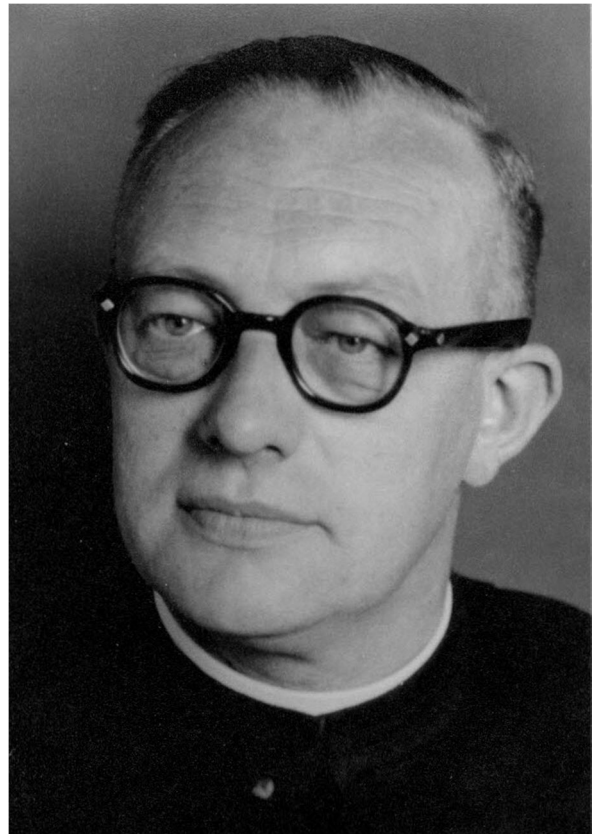

gens ziekte op 23 februari 1939 (prot.379/39).

- Conradus Aloysius Antonius de Vocht (Oirschot, 13 juni 1909 – Amsterdam, 15 augustus 1970)
- Wilhelmus Vissers (Uden, 29 september 1909 – Buta, 30 mei 1965). Hij werd vermoord door rebellerende Simba's.
- Peter Lucas Willem Bakker (Amsterdam, 17 mei 1910 – Nijmegen, 19 januari 1986)
- Joannes Adrianus Hendricus Peeters (Utrecht, 18 augustus 1910 – Seattle, 21 november 1989)
- Gerardus Alphonsus van der Weide (Leeuwarden, 30 december 1910 – Belem, 17 februari 1939)
- Henricus Reichert (Jakarta, 30 juli 1911 – Malang, 29 juni 1981)
- Wilhelmus Josephus Hegge (Haarlem, 27 maart 1912 – Davenport, 20 juli 1970)
- Antonius Johannes Theodorus Maria Benschop (Soest, 16 september 1912 – St. Agatha, 28 september 1990). Na afloop van de theologische opleiding werd hij benoemd voor Zoeterwoude, waar hij van 1 september 1938 tot 31 augustus 1953 bibliothecaris was en van 1941 tot 1953 professie in de gewijde rede.
- Gerardus Joannes Ignatius Scheerder (Rotterdam, 2 november 1912 – Uden, 11 februari 2001)
- IJsbrandus Antonius Snabel (Langenaar/Ter Aar, 25 november 1912 – Wijchen, 13 april 1986). Hij studeerde theologie aan het Angelicum in Rome van 1934 tot 1938 en promoveerde in juli 1938 tot licentiaat in de theologie. Van 1938 tot 1940 studeerde hij filosofie in Rome. Van 7 februari 1941 tot 22 de-

cember 1963 was hij conventualis in Zoeterwoude. Hij was er professor in de filosofie van 7 februari 1941 tot 15 december 1961 en professor studiorum van 14 mei 1947 tot 1 december 1962. Van 1 oktober 1955 tot 15 december 1963 was hij assistent in de parochie van de H.- Kruisverheffing in Zoeterwoude. Hij was prior van het convent van 1 augustus 1950 tot 4 juli 1962 en supprior van 19 juli 1962 tot 15 december 1963. Daarna werd hij bouwrector in Weert tot 18 april 1965, waarna hij de orde verliet met dispensatie via het bisdom Rotterdam.

Cfr. IJ. Schnabel

- Martinus Antonius Wijnakker (Schayk, 3 december 1912 – Veghel, 14 april 1985). Hij studeerde theologie in St. Agatha van 1934 tot 1939 en werd op 25 juli 1938 in St. Agatha tot priester gewijd door Mgr. F. Blessing.
- Martinus Arntz (Beers, 8 januari 1913 – Juiz de Fora, 3 mei 1999)

- Josephus Maria de Munk (Alkmaar, 9 mei 1913 – ?). Hij verliet de orde met dispensatie in de solemnele geloften op 19 augustus 1936 (prot. 5754/36)
- Cornelius Petrus Henricus van Dal (Vlijmen, 13 juli 1913 – Amersfoort, 12 januari 1983)
- Nicolaus Petrus van Leeuwen (Rotterdam, 2 september 1913 – Nijmegen, 26 oktober 1988). Hij studeerde filosofie in Zoeterwoude van 1933 tot 1935 en theologie in St. Agatha van 1935 tot 1939. Van september 1939 tot april 1943 en van maart 1945 tot november 1945 studeerde hij Klassieke Letteren aan de Katholieke Universiteit in Nijmegen en promoveerde op 24 november 1945 tot doctorandus in de Klassieke Letteren met onderwijsbevoegdheid in de Griekse en Latijnse taal- en letterkunde, evenals in de oude geschiedenis. Hij werd priester gewijd in St. Agatha door Mgr. F. Blessing op 25 juli 1938.
- Antonius van Dooren (Veghel, 15 februari 1914 – Molenbeersel, 24 april 1997). Hij studeerde filosofie in Zoeterwoude van 1933 tot 1935 en theologie in St. Agatha van 1935 tot 1939. Op 25 juli 1938 werd hij door Mgr. F. Blessing in St. Agatha tot priester gewijd.
- Fredericus Joannes Petrus Jägers (Amsterdam, 23 februari 1914 – Uden, 1 februari 2006). Hij studeerde filosofie in Zoeterwoude van 1932 tot 1935 en theologie in St. Agatha van 1935 tot 1939. Hij studeerde van 1939 tot 1940 aan de Rijksuniversiteit in Leiden en van 1941 tot 1947 aan de Gemeente-Universiteit in Amsterdam. Op 24 januari 1951 promoveerde hij tot doctorandus in de natuurkunde, wiskunde en meteorologie. Op 25 juli 1938 werd hij in St. Agatha door

Mgr. F. Blessing tot priester gewijd. Van 1939 tot 1944 was hij conventualis in Zoeterwoude.

Op het feest van Kruisverheffing in 1932 werd 's morgens een plechtige H. Mis gecelebreerd. 's Avonds preekte deken Jansen. Henricus van Rooijen preekte van 4 tot 8 oktober 1932 de retraite voor de leerlingen van het college in Maaseik. Op 4 november 1932 werd de wekelijkse H. Kruisweg-oefening in Zoeterwoude ingevoerd. Vijf dagen later arriveerde om vijf voor één in de namiddag broeder Martinus de Louw, broer van Josephus de Louw die naar Amerika was vertrokken. Hij werd geboren in Gerwen op 11 augustus 1905 en overleed in Achel op 19 juni 1960. Onder de kloosternaam Andreas werd hij geprofest en verbleef hij van 1932 tot 1939 in Zoeterwoude. Op 9 oktober 1935 deed hij de solemnele professie in Zoeterwoude (Archief klooster Zoeterwoude, 04.5.4): *Er werd een schone plechtigheid van gemaakt en een feestdag vooral natuurlijk voor onze Eerw. Broeders* (Archief klooster Zoeterwoude, 04.9.1, p. 80). Vanaf 1939 was hij tot in 1951 conventualis in Neeritter en van 1951 tot 1960 conventualis in Achel.

Cfr. Andreas de Louw met drie pas geboren kalveren, Driekoningen 1936

Van 9 tot 14 juli 1933 preekte de dominicaan L. van Gent de jaarlijkse retraite in Zoeterwoude. Op 17 augustus 1933 kwam

een nieuwe broeder aan in Zoeterwoude: Hermanus van Dinther. Hij werd in Sterkrade geboren op 23 maart 1915 en was novice in St. Agatha in 1932-1933. De tijdelijke geloften legde hij af in St. Agatha op 4 augustus 1933 en de solemnele geloften in Zoeterwoude op 4 augustus 1936 (Archief klooster Zoeterwoude, 04.5.5). Hij koos voor de kloosternaam Isidorus. Hij was conventualis in Zoeterwoude van 1933 tot 1937 en in Hees van 1937 tot 1945. Hij verliet de orde met dispensatie in de solemnele geloften op 28 september 1945 (prot. 1987/45).

Rector Klaverweijden en de broeders, vlnr. W. van der Span, A.M. Berrevoets, H. van Dinther, C. Verhoeven, P. van der Vorst en A. de Louw, 1933

1933-1934

Op maandag 11 september 1933 arriveerden tien fraters in Zoeterwoude. Zij waren novicen geweest in Neeritter in 1932-1933 en deden er de tijdelijke professie op 28 augustus 1933. Zij studeerden filosofie in Zoeterwoude van 1933 tot 1935 en theologie in St. Agatha van 1935 tot 1939. Op 28 augustus 1936 spraken zij de eeuwige geloften uit in St. Agatha. Zij werden door Mgr. F. Blessing tot priester gewijd in St. Agatha op 25 juli 1938.

- Johannes Petrus Meijer (Randerath, 6 maart 1919 – ?). Hij trad uit in augustus

1936, op het einde van het eerste jaar theologie en na afloop van de tijdelijke professie.

- Henricus Vissers (Veghel, 13 april 1910 – ?). Hij verliet de orde in augustus 1936, op het einde van het eerste jaar theologie en na afloop van de tijdelijke professie.
- Joannes Dominicus Maria Sweerts (Haarlem, 17 mei 1910 – Leiden, 8 juli 1988)
- Josephus Walterus Verhoof (Tilburg, 28 september 1912 – Neerpelt, 15 mei 1990)
- Leonardus Antonius Gielissen (Eindhoven, 24 oktober 1912 – Uden, 16 oktober 1999)
- Henricus Petrus Waldram (Amsterdam, 3 februari 1913 – Nijmegen, 13 juli 1991)
- Antonius Walterus Johannes van Dijk (Uden, 7 december 1913 – Cimahi, 5 april 1944). Op 17 juli 1942 werd hij door de Japanse bezetters van Nederlands-Indië geïnterneerd. Hij stierf aan ziekte en ondervoeding in het kamp van Cimahi op 5 april 1944.
- Theodorus Laurentius Antonius Arnoldus (Amsterdam, 13 februari 1913 – Amersfoort, 14 mei 1988)
- Johannes Martinus Zijerveld (Ter Aar, 28 maart 1914 – Grathem, 22 augustus 1971)
- Petrus Gerardus Maria de Kort (Haaren, 12 mei 1914 – Diest, 17 oktober 1988)
- Johannes van der Pol (Zaandam, 26 september 1909 – Cirebon, 21 oktober 1994)

Op 17 oktober 1933 ontving het convent van Zoeterwoude van de zusters dominicanessen van Voorschoten een monstrans die niet nieuw was, maar wel nog in goede

staat verkeerde. Besloten werd om deze monstrans als 'doordeweekse' te gebruiken in de kerk. Een andere monstrans werd aangekocht van de Sint-Jozefskerk in Leiden. Deze monstrans werd opnieuw verguld en met edelstenen versierd. De edelstenen waren, samen met het goud, geschonken door verschillende parochianen. De *lunula* (het halvemaaanvormige knijpertje dat de hostie op zijn plaats houdt) was geheel van goud.

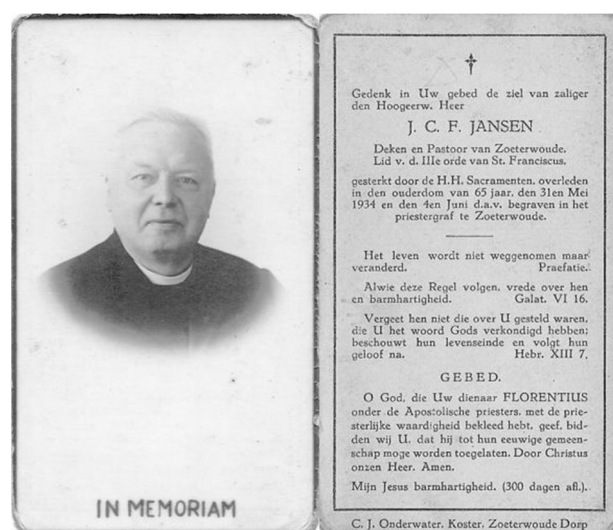
In het patronaatsgebouw werd op 25, 26 en 27 december 1933 een toneelstuk opgevoerd van de hand van Henricus van Rooijen, getiteld: *De reis van het kindje Jezus*.

Op donderdag 11 januari 1934 diende Mgr. J.D.J. Aengenent voor het eerst het vormsel toe in de parochiekerk van de H.-Kruisverheffing. Er waren 54 kinderen om gevormd te worden. Op 30 januari 1934 stelden de kruisheren in hun parochie de Zeven Woensdagen (Smarten en Vreugden) van Sint-Jozef in, met als doel ze ieder jaar te houden.

In de vorming speelde de zending naar een overzeese missie een grote rol. Op 20 maart 1934 werd in Zoeterwoude bekendgemaakt, dat de Orde een nieuwe missie had aanvaard, met name in Para do Belem (Brazilië). De magister spiritualis van de fraters theologen in St. Agatha, Joannes Maria Verkuylen (1892-1937) vertrok op 31 oktober 1934 naar Brazilië, samen met Joannes Verkade (1906-1988) en Joannes Petrus van Bree (1907-1974). Tevens werd meegedeeld dat vijf kruisheren voor Java en zes andere voor Congo werden benoemd.

Op 31 mei 1934 overleed na een lange, geduldig gedragen ziekte, deken Joannes Cornelius Florentius Jansen in de leeftijd

van 65 jaar. Hij overleed in de dr. Nollstichting in Schiedam.

Bidprentje voor deken Jansen

Henricus van Rooijen typeerde hem als volgt: *Wij verliezen in hem een groot wel-doener en een oprechte vriend. Deken Jansen was een edel mens die nooit duldde, dat in zijn tegenwoordigheid kwaad van iemand gesproken werd. In zijn hart was hij steeds jong gebleven: zo toonde hij zich de grote verdediger van de Graal, voor welke beweging hij een keurig Graalhuis bouwde naast de parochiekerk aan de Zuidbuurt. Hij was ook bewonderenswaardig om zijn grote eenvoud. Hij ontving allen die tot hem kwamen met echte gastvrijheid, maar leidde overigens zelf een sober leven. Hij was werkelijk een priester naar Gods hart. Aan hem hebben wij groten-deels het huis van Zoeterwoude te danken. Hij stichtte het, omdat hij op deze wijze meende het geestelijk heil van de parochianen, die hem waren toevertrouwd, beter verzorgd te willen zien. (...) (Archief klooster Zoeterwoude, 04.9.1, pp. 73-74).*

Op 4 juni 1934 werd deken Jansen begraven. In de kerk en op het kerkhof had zich een grote menigte verzameld.

De begrafenis van deken Jansen

1934-1935

Op 8 september 1934 kwamen veertien fraters naar Zoeterwoude. Zij waren een jaar novice geweest in Neeritter en deden er hun tijdelijke professie op 28 augustus 1934. Filosofie studeerden zij in Zoeterwoude in de jaren 1934 tot 1936 en theologie in St. Agatha van 1936 tot 1940. De eeuwige geloften legden zij af in St. Agatha op 28 augustus 1937. In Nijmegen werden zij door Mgr. A.F. Diepen op 23 juli 1939 tot priester gewijd. Omwille van het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog ontving een aantal kruisheren een benoeming voor een Nederlands klooster in plaats van de zending naar een overzeese missie.

- Alphonsus Maria Josephus Gerardus Villevoye (Borne, 12 maart 1910 – Uden, 3 november 1980).
- Carl Heinrich Matthias Fischer (Jülich, 2 oktober 1911 – Düsseldorf, 24 april 1978)
- Hendricus Josephus Brouwers (Erp, 20 december 1912 – 's-Hertogenbosch, 16 januari 1981). Hij studeerde aan het conservatorium der R.K. Leergangen in Tilburg in 1931-1933 en 1940-1948 (piano en orgel).

- Paulus Dominicus Josephus Maria Kruitwagen (Rotterdam, 2 april 1913 – Buta, 30 mei 1965). Hij werd vermoord door rebellerende Simba's.
- Petrus de Jong (Roelofarendsveen, 1 mei 1913 – ?). Hij verliet de Orde op 8 maart 1939 met dispensatie in de solemnele geloften (prot. 275/39).
- Henricus Joannes Josephus Maria Kooijman (Utrecht, 12 mei 1913 – ?). Hij verliet de Orde in augustus 1937 na afloop van de tijdelijke professie.
- Gerardus van de Rijt (Uden, 27 oktober 1913 – ?). Hij verliet de Orde in 1935 met dispensatie in de tijdelijke professie (prot. 530/35).
- Adrianus Johannes van der Rijt (Uden, 6 september 1914 – Uden, 14 december 1999). Hij studeerde theologie in St. Agatha van 1936 tot 1940 en volgde lessen aan de Katholieke Universiteit Nijmegen in theologie en economie van 1940 tot 1942
- Wilhelmus Schonk (Geldrop, 21 april 1914 – ?). Hij verliet de Orde met dispensatie in de solemnele professie en het diaconaat op 7 februari 1939 (prot. 276/39)
- Hendrikus Antonius Broersen (Herwen en Aerd, 19 mei 1914 – Heeswijk, 3 maart 1999). Hij was conventualis in Zoeterwoude van augustus 1940 tot 1942.
- Lucas (Lolke) de Boer (Sensmeer, 29 oktober 1914 – Campo Belo, 28 september 2004). Hij studeerde theologie in St. Agatha in 1936-1937 en aan het Angelicum in Rome van 1937 tot 1940. In juni 1939 behaalde hij het baccalaureaat in de theologie.
- Henricus Jacobus Fijnenberg (Amersfoort, 12 maart 1915 – Maaseik, 14 mei

1960). Hij was conventualis in Zoeterwoude van 1940 tot 1946.

- Martinus Antonius Brouwers (Erp, 5 oktober 1915 – Uden, 29 december 1997)
- Joannes Nikolaas Bosman (Zoeterwoude, 11 oktober 1915 – Bandung, 11 februari 1982)

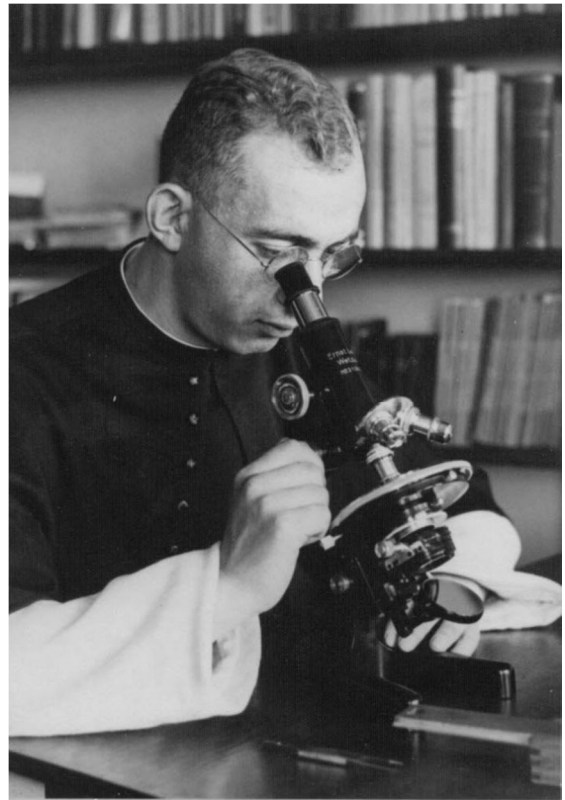

Cfr. Henricus van Rooijen

In augustus 1935 ondernam Henricus van Rooijen een reis door België, Duitsland en Frankrijk, om gegevens in te zamelen over het leven van de zalige Theodorus van Celles. Hij bezocht Celles, Hoei, Luik, Parijs, Toulouse (waar hij drie weken verbleef), Keulen (waar hij een tiental dagen verbleef om onderzoekingen te doen aan het *Historisches Archiv der Stadt Köln*) en Duisburg. In de kerstvakantie vertoefde hij tien dagen in Luik.

Op 2 september 1935 arriveerde Petrus Lambertus Spierings (1909-1984), die benoemd was tot conventualis in Zoeterwoude

en tot professor in de fysica en de biologie. Deze kruisheer had filosofie gestudeerd in Zoeterwoude van 1929 tot 1931 en theologie in St. Agatha van 1931 tot 1935. Op 1 augustus 1934 was hij tot priester gewijd door Mgr. J.O. Smit in St. Agatha.

Cfr. L. Spierings

Bram Lamot typeerde hem in 1984 als volgt: *Hij was daar toen socius van de magister en bovendien docent in natuurkunde en biologie die telkens weer tot zijn teleurstelling moest ervaren, hoe weinig wij – geheide alfa-jongens – bevattelijk waren voor de gedegen uiteenzettingen van de geleerde docent. Onze belangstelling werd wel gewekt door de met een zekere gewichtigheid gepresenteerde proeven wier belangrijkheid soms onderstreept werd door een smetteloze witte doktersjas* (Bulletin, 1984, p. 84). Spierings bleef tot september 1976 conventualis in Zoeterwoude en verhuisde dan naar Uden, waar hij op 16 november 1984 overleed. Van 17 december 1963 tot 19 juli 1967 was hij superior in Zoeterwoude.

Van 26 tot 31 juli 1934 preekte Prof. Friethoff o.p. de retraite. Hij was een professor van het Angelicum in Rome en vertoefde tijdelijk in Nederland. Op 27, 28 en 29 september 1934 hield Petrus Maria Rutten, procurator-generaal van de Orde, de jaarlijkse visitatie in Zoeterwoude (Archief klooster Zoeterwoude, 04.6.5).

1935-1936

Negen fraters kwamen naar Zoeterwoude op 10 september 1935. Zij waren begonnen aan het noviciaat in Neeritter in de zomer van 1934 en hadden er de tijdelijke geloften afgelegd op 28 augustus 1935. Van 1935 tot 1937 studeerden zij filosofie in Zoeterwoude en van 1937 tot 1941 theologie in St. Agatha. De solemnele professie deden zij in St. Agatha op 28 augustus 1938. Zij werden tot priester gewijd in Nijmegen door Mgr. A.F. Diepen op 28 juli 1940.

- Petrus Johannes Kleijs (Delft, 13 juli 1913 – Uden, 21 juni 1999)
- Paulus Wilhelmus Josephus Maria Simons (Rotterdam, 28 februari 1914 – ?). Hij verliet de Orde op 15 september 1937 met dispensatie in de tijdelijke professie (prot. 6548/37).
- Sebastianus Willibrordus Josephus van Beurden (Tilburg, 25 april 1914 – Uden, 15 februari 2002)
- Theodorus Martinus Jurgens (Zeeland, 7 juli 1914 – Lummen, 26 augustus 1962). Hij was conventualis in Zoeterwoude in 1941-1942.
- Petrus Gerardus Maria Winkelmolen (Rotterdam, 16 januari 1915 – Maaseik, 15 maart 2004)
- Wilhelmus Joannes Josephus Ivits (Uden, 18 maart 1915 – Belem, 21 juli 1956).

Van 1941 tot 1945 was hij conventualis in Zoeterwoude.

- Johannes Leonardus Antonius van Oort (Heesch, 12 juli 1915 – Uden, 7 juli 1981)
- Joannes Hieronymus van der Weide (Leeuwarden, 20 juli 1915 – ?). Hij verliet de Orde op 24 juni 1938 na afloop van de tijdelijke professie.
- Henricus Johannes Theodorus de Wilt (Uden, 6 september 1915 – Uden, 6 januari 1978). Hij studeerde Frans voor het middelbaar onderwijs aan de R.K. Leer- gangen in Tilburg in 1942-1943.

Op 12 en 13 november 1935 hield magister-generaal van Dinter visitatie in Zoeterwoude (Archief klooster Zoeterwoude, 04.6.6). 's Avonds celebreerde hij een pontificaal lof in de parochiekerk van de Zuidbuurt, op verzoek van deken M. Jonkbloed die, net als zijn voorganger, de overleden deken Jansen, een grote vriend van de kruisheren was.

Deken M. Jonkbloed

De aartsbisschop van Utrecht, die voorzitter was van de St. Radboudstichting, benoemde Henricus van Rooijen om cursus te geven aan de leden van de R.K. studentenvereniging "Sanctus Virgilius" in Delft.

Op 11 november 1935 kwam Goverardus Joannes Antonius Aengenent toe als nieuw-benoemde confrater in Zoeterwoude. Hij kwam terug uit de Java-missie en moest enige tijd rusten. De gemeenschap telde nu zes priesters. Aengenent was van 15 juni 1936 tot 15 oktober 1936 assistent in Monster (Zuid-Holland). Hij bleef tot 27 augustus 1937 in Zoeterwoude en werd dan naar Rotterdam gezonden. Van 1928 tot 1930 had hij filosofie gestudeerd in Zoeterwoude en van 1930 tot 1934 theologie in St. Agatha. Hij had de solemnele geloften afgelegd in St. Agatha op 28 augustus 1931. Mgr. J. Aengenent had hem tot priester gewijd in Uden op 1 augustus 1933. Op 16 juli 1934 vertrok hij als missionaris naar Java en keerde op 5 augustus 1935 terug. Op 27 augustus 1937 werd hij benoemd voor het klooster in Rotterdam. Daar was hij conventualis tot 1952 en supprior van 1939 tot 1952. Van september 1952 tot september 1955 was hij prior in St. Agatha. De volgende vier jaar was hij conventualis in Amsterdam en daarna tot 1 oktober 1973 rector in IJsselmonde. Hij overleed in Rotterdam op 22 oktober 1996.

Op het generaal kapittel in 1935 werd bepaald, dat ieder vormingshuis twee *consilarii* moest hebben. Op 1 december 1935 werden voor Zoeterwoude Henricus van Rooijen en Wilhelmus van Hees gekozen als raadsleden van de *rector domus* (Archief klooster Zoeterwoude, 04.2.1).

Omdat de gemeenschap van Zoeterwoude zes priesters telde en bijna tien jaar be-

stond, vonden de confraters van Rooijen, van Hees, Spierings en Aengenent het opportuun om in een verzoekschrift aan de magister-generaal de verheffing van het rectoraat tot priorij te vragen. Van Rooijen voegde er op 24 februari 1936 een persoonlijke nota aan toe: *Hoogwaardigste Heer, Het zij mij vergund, de officiële aanvraag met enkele woorden toe te lichten. Het huis van Zoeterwoude bestaat van de zomer onderhand tien jaar en nog steeds verkeert het in een ongeregelde toestand die voor een beginnend huis onvermijdelijk is, maar tenslotte toch eens voor een geregelde plaats moet maken. Wij zijn thans met zes confraters (Sint Agatha met acht). Het is bovendien te voorzien dat dit aantal niet zo spoedig aanmerkelijk zal toenemen, gezien de plaatsruimte hier in huis, het zal echter ook niet zo licht meer afremmen, gezien de bezigheden, die er zijn. Zouden we dus nu niet voor prioraat in aanmerking komen, dan is het de vraag in hoeverre we er ooit in de toekomst aanspraak op zouden kunnen maken. Daarbij is de gezindheid van de confraters op het ogenblik van die aard, dat U er op aan kunt, dat we iemand zullen kiezen, die én voor het huis een goede prior en tevens voor de parochie een goede pastoor zijn kan. Het gevaar van al te grote vermenigvuldiging van oversten is daarmee ook verholpen. Nogmaals de zaak aan uwe discretie overlatend, maar tevens vurig een gunstige beslissing verhopend, ...* (Archief klooster Zoeterwoude, 04.9.1, pp. 84-85). In zijn antwoord deelde de magister-generaal mee dat hij in principe geen bezwaar had tegen de oprichting van de priorij in Zoeterwoude, maar hij wenste wel een in het Latijn opgestelde officiële aanvraag aan de magister-generaal en het definitorium. Hij wees er tevens op dat de benoeming van de pas-

toor toekwam aan de bisschop, op voordracht van de magister-generaal. Dezelfde vier confraters verzonden op 12 maart 1936 de officiële aanvraag (Archief klooster Zoeterwoude, 04.1.1). Ze hadden er met de rector, G. Klaverweijden, niet over gesproken, *omdat we vreesden, dat hij dit misschien als tegen zijn persoon gericht zou gaan opvatten (wat onze bedoeling niet is) en daaruit verstoring der vrede en broederlijke liefde hier in huis zou kunnen voortvloeien. Daarom hebben we confrater Beijersbergen ook geheel buiten deze kwestie gehouden: we weten nu eenmaal uit ondervinding, dat hij over dergelijke dingen niet kan zwijgen. (...)* (Archief klooster Zoeterwoude, 04.9.1, pp. 89-90). Op 9 mei 1936 las de rector 's middags in de refter het officiële schrijven van de magister-generaal voor, waarin werd meegedeeld dat het klooster van Zoeterwoude officieel tot prioraat werd verheven (Archief klooster Zoeterwoude, 04.1.2).

Op 17 mei 1936 werd de ambtsperiode van Gerardus Klaverweijden beëindigd. Tijdens de visitatie van 16-17 mei 1933 was hij voor de derde maal tot rector aangesteld. Feitelijk had deze aanstelling in mei 1932 moeten gebeuren, maar de magister-generaal was van oordeel dat hij in Rome geen dispensatie hoefde te vragen. Petrus Maria Rutten was die mening niet toegeedaan. Volgens hem had in 1932 de dispensatie gevraagd moeten worden, gevolgd in hetzelfde jaar door de aanstelling. Henricus van Rooijen typeerde het bestuur van Klaverweijden als volgt: *Toen hij hier aankwam stond hij voor een huis, dat nog niet was afgebouwd en dat nog geheel en al ingericht moest worden. Rector Klaverweijden heeft zich allereerst voor de materiële kant zeer verdienstelijk gemaakt. Hij wist in*

St. Agatha gedaan te krijgen dat de tweede vleugel van het huis werd afgebouwd. Vervolgens is hij de stichter van de vergrote kerk en van de parochie geworden. Daarbij heeft hij ervoor gezorgd dat het nieuwe klooster degelijk gemeubileerd werd en ingericht. Ook heeft hij er bij het hoofdbestuur van de Orde op aangedrongen dat het klooster meer land zou aankopen. Aanvankelijk bezaten wij hier alleen het land dat reikte tot aan de eerste sloot. Zouden onwelwillenden erin geslaagd zijn het naast ons liggende land te kopen, dan hadden ze het ons zeer lastig kunnen maken. Pogingen daartoe zijn al zeer spoedig gedaan, maar de eigenaar van het aangrenzende land heeft alleen aan de Kruisheren willen verkopen. Tussen 1926 en 1931 is deze hoop een feit geworden: de Orde werd eigenaar van het aangrenzende weiland voor de som van f. 35.000,-. Het land werd namelijk gekocht in een tijd, dat de landprijzen zeer hoog waren. Er was echter geen keuze. Voor de rustige ontwikkeling van ons klooster was het bezit van het land volstrekt noodzakelijk. Toen het eenmaal was aangekocht, was het ons mogelijk een kleine boerderij te gaan houden (een oude bouwkeet is als stal ingericht), terwijl een gedeelte van het nieuwe land later als boomgaard en moestuin is ingericht. Het oude terrein was nagenoeg geheel en al voor moestuin gebruikt, slechts het gedeelte dat onmiddellijk achter het huis ligt, is als siertuin ingericht. Men heeft daar, tussen kerk en wanthuis, een groot prieel voor de fraters gemaakt. Aan de andere kant van het wanthuis staat een grote loop voor allerlei pluimvee en andere dieren en een grote volière, waarin ooit vijftig soorten vogeltjes zaten. (...) (Archief klooster Zoeterwoude, 04.9.1, pp.92-94).

Op 18 mei 1936 zat magister-generaal van Dinter de keuze voor in het kruisherenklooster in Rotterdam, dat eveneens tot prioraat werd verheven. Marinus Antonius Nillesen (1896-1975) werd er tot prior gekozen. 's Anderendaags kwam hij naar Zoeterwoude. Vijf kruisheren mochten kiezen. Omdat hij zijn studies nog geen volledig jaar had beëindigd, werd Spierings van het stemrecht uitgesloten. Aanvankelijk had een meerderheid zich uitgesproken voor een kandidaat, die van Dinter niet wilde bevestigen. Na de middag vond een hernieuwde keuze plaats. Wilhelmus van Hees werd gekozen en bevestigd door de magister-generaal (Archief klooster Zoeterwoude, 04.1.3). Confrater Petrus Lambertus Spierings werd bij deze gelegenheid benoemd tot socius van de magister bij de fraters. De volgende dag werd de voormalige rector tot supprior benoemd. De magister-generaal bepaalde dat op private feestdagen de prior de hoogmis (conventuele mis) moest opdragen. Alleen op 14 september, het titelfeest van de kerk, mocht de pastoor de conventuele mis celebreren. Op 30 november 1936 werden Henricus van Rooijen en Petrus Lambertus Spierings als raadsleden van de prior gekozen (Archief klooster Zoeterwoude, 04.2.2)

Op 18 augustus 1936 vierde de Orde van het Heilig Kruis feest. Zevenhonderd jaar geleden overleed Theodorus van Celles. Het generaal kapittel van 1935 had bepaald dat dit feest in alle kloosters van de Orde plechtig gevierd moest worden. In Zoeterwoude werd het zevende eeuwfeest gecombineerd met het tienjarige bestaan van het klooster. De parochianen grepen deze gelegenheid aan om de kruisheren hun afhankelijkheid te betuigen. Zij versierden de kerk feestelijk met banen stof, bloemenmanden, guirlandes, vlaggen en

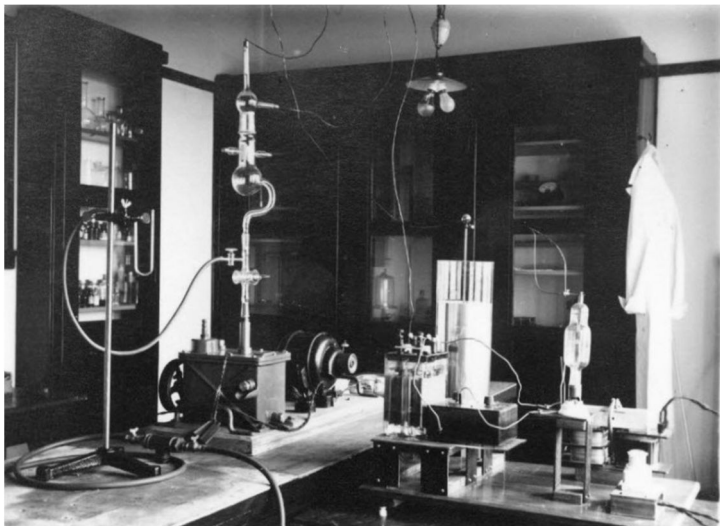
vaandels. Voor de hoofdingang van het klooster richtten zij een erepoort op. De plechtigheid werd geopend met een pontificaal lof, op maandag 17 augustus, gecelebreerd door Mgr. Jan Olav Smit, oud-apostolisch vicaris van Noorwegen, kanunnik van Sint-Pieter in Rome en grote vriend van de Orde. De feestpreek tijdens het lof werd gehouden door Henricus van Rooijen. De volgende morgen werd een plechtige H. Mis opgedragen. In de namiddag was er een feestelijke zitting, waarin de betekenis van Theodorus van Celles werd uiteengezet. 's Avonds was er een plechtig lof met Te Deum. Naar aanleiding van het tienjarig bestaan van het klooster van Zoeterwoude publiceerde *De Leidsche Courant* op maandag 17 augustus een groot artikel van de hand van Henricus van Rooijen: *Tienjarig bestaan van het Kruisheerenklooster te Zoeterwoude. Het klooster in het polderland*.

Nog in 1936 verscheen in Uden van de hand van Joannes Francino (1905-1981) *In Cruce Vita. De Orde der Kruisheren in Nederland* (136 p.) en in St. Agatha *Theodorus van Celles. Een tijds- en levensbeeld* (247 p.), dat door H. van Rooijen was geredigeerd. In Diest publiceerde Lambertus Honhon (1854-1942) *Theodorus de Celles. Zijn leven, zijn werken, zijn vruchten. Memoriaal van het zevenhonderdste jaar van zijn overlijden 1236-1936* (70 p.).

Rond het natuurkundig laboratorium, dat in 1936 in Zoeterwoude werd ingericht, was heel wat te doen geweest. Aanvankelijk was Petrus Lambertus Spierings er geen voorstander van. Hij ging ervan uit dat zo'n laboratorium zeer goed onderhouden moest worden, of, als dat niet mogelijk was, beter achterwege kon blijven. Zeker wanneer er niet genoeg geld was, was het raadzaam om niet in een labo te investeren.

Het natuurkundig proeflokaal

Omdat rector Klaverweijden de inrichting stimuleerde, begon Spierings er toch maar aan. Hij was overigens van mening, dat hij geen uitgebreid middelbaar onderwijs moest verstrekken, maar diende te voorzien in leerstof voor het hoger onderwijs. Een grote kamer op de tweede verdieping van het klooster werd uitgekozen. Enkele instrumenten werden geschonken door het college in Uden. De moeder van Spierings stond in voor een grote gift, waardoor enkele belangrijke instrumenten konden worden aangeschaft, onder meer een vacuüm-pomp en een dynamo. In het fysicaklokaal werd een extra schakelbord geïnstalleerd en kwamen aansluitingen voor gastoevoer en watervoorziening.

In een lokaal op de eerste verdieping, dat uitkwam op het trappenhuis en gelegen was boven de kamer van de rector, werd de bibliotheek ingericht. Toen de kruisheren de boeken van pastoor J.J. Mes erfden voor een bedrag van fl. 200, was de bibliotheek te klein (zie: R. Janssen, *De Kruisheren in Zoeterwoude, de jaren 1926 tot 1931*, p. 16; Archief klooster Zoeterwoude, 04.12.1). Andere schenkingen volgden, waaronder de parochiebibliotheek van de Zuidbuurt, die door deken Jonkbloed in 'eeuwige bruikleen' aan het kruisherenklooster werd

overgedragen. In deze parochiebibliotheek bevonden zich werken die hadden toebehoord aan de zeventiende-eeuwse pastoor van Zoeterwoude, Gerardus Pelt, o.a. een tiendelige *Opera Omnia* van Augustinus, verder werken van Ambrosius, Bernardus en tal van theologische en ascetische geschriften.

Pastoor J.J. Mes

1936-1937

Bij de aanvang van het studiejaar 1936-1937 voerde prior van Hees de gezongen conventuele mis in. Tot dan toe kende men in Zoeterwoude enkel de gelezen conventuele mis.

In de zomer van 1936 werd Petrus Josephus van der Vorst (1899-1972), die in het klooster broeder Paulus heette en in Zoeterwoude een medewerker was van het eerste uur, verplaatst naar Hannut. Hij was de kok van het klooster geweest en was zeer zindelijk, ijverig en toegewijd. Hij werd opgevolgd door Wilhelmus Cornelissen (1905-1989), die in het klooster broeder Bonifatius heette. Op 27 januari 1934 had hij de tijdelijke professie gedaan in St. Agatha en had vervolgens twee jaar in Uden gewerkt. In Zoeterwoude bleef hij tot in 1938, wanneer hij naar Neeritter werd gezonden. De solem-

nele professie deed hij in Zoeterwoude op 27 januari 1937 (Archief klooster Zoeterwoude, 04.5.6).

Negentien nieuwe fraters kwamen in september 1936 aan in Zoeterwoude. Zij waren novicen in Neeritter en deden de tijdelijke professie op 28 augustus 1936. Filosofie studeerden zij in Zoeterwoude in de jaren 1936 tot 1938 en theologie in St. Agatha in de jaren 1938 tot 1942. De solemnele geloften legden zij af in St. Agatha op 28 augustus 1939. Zij werden tot priester gewijd in Nijmegen door Mgr. J. Buckx s.c.j. op 25 juli 1941.

- Laurentius Adelbertus Jozef Kaolan Soemodiwirjo (Solo, 11 juni 1914 – Nijmegen, 9 juli 1973). In Jogjakarta had hij van 1929 tot 1935 het middelbaar onderwijs gevolgd aan het kleinseminarie. Omwille van de oorlogsomstandigheden werd hij na zijn priesterwijding benoemd voor Zoeterwoude. In 1946 reisde hij af naar Java, waar hij in de Kruiskerk in Bandung pastorale diensten ging verlenen.

Cfr. L. Soemodiwirjo

- Reinier David Kloeg (Rotterdam, 4 juli 1914 – Rotterdam, 7 juni 1987). Hij werd tot priester gewijd in Nijmegen op 19 december 1941 door Mgr. J. Buckx s.c.j. In augustus 1946 reisde hij af naar Java, waar hij als missionaris pastorale diensten ging verlenen.
- Jacobus Leonardus Brammer (Leidschendam, 19 augustus 1914 – 's-Hertogenbosch, 4 april 1995)
- Josephus Antonius Verhoeven (Moers (D.), 5 september 1914 – Cirebon, 13 augustus 1965). Na de priesterwijding was hij eerst conventualis in Bussum, Rotterdam en Zoeterwoude (november 1947 – 11 maart 1948) en vertrok daarna op 16 april 1948 als missionaris naar Java.
- Franciscus Bocxe (Aarlandsveen, 16 januari 1915 – ?). Hij verliet de Orde met dispensatie in de tijdelijke geloften op 30 augustus 1937 (prot. 6143/37).
- Joannes Jacobus Antonius Vink (Zoeterwoude, 24 januari 1915 – ?). Hij verliet de Orde met dispensatie in de tijdelijke geloften op 20 augustus 1939, acht dagen voordat hij de eeuwige geloften zou afleggen.
- Joannes Antonius Eering (Amsterdam, 3 maart 1915 – Rotterdam, 1 juni 2004). Na de priesterwijding werd hij conventualis in Zoeterwoude tot 1946. Daarna werd hij benoemd in Bussum-Amersfoort.
- Franciscus Joannes Maria den Boer (Den Haag, 1 april 1915 – Zoeterwoude, 17 juni 1947). Na de priesterwijding werd hij conventualis in Zoeterwoude en overleed er in 1947.
- Arnoldus Henricus van der Wijst (Volkel, 13 augustus 1915 – ?). Hij verliet de Orde op 16 augustus 1939 na afloop van de tijdelijke professie, twaalf dagen

voordat hij de eeuwige geloften zou afleggen.

- Hendrikus Hubertus Antonius Nienhuis (Schoonhoven, 4 april 1916 – Belem, 25 december 1982). Na de priesterwijding werd hij conventualis in St. Agatha en van 1943 tot 1946 in Uden, waar hij leraar werd aan het college. In juni 1946 vertrok hij als missionaris naar Brazilië.
- Henricus Joannes Josephus Maria Kooijman (Utrecht, 12 mei 1913 – ?). Hij verliet de Orde in augustus 1937 na afloop van de tijdelijke professie. Hij was een broer van kruisheer en Java-missionaris Antonius Henricus Cornelis Maria Kooijman (1910-1972).
- Abraham Lamot (Rotterdam, 25 juni 1916 – Uden, 25 mei 1998)
- Christianus Leijen (Nistelrode, 13 augustus 1916 – ?). Hij verliet de Orde met dispensatie in de tijdelijke professie op 5 juni 1937 (prot. 4035/37).
- Petrus Henricus Vis (Ter Aar, 5 oktober 1916 – ?). Hij verliet de Orde op 25 augustus 1939, drie dagen voordat hij de solemnele professie zou doen.
- Engelbertus van Duin (Rotterdam, 10 december 1916 – ?). Hij verliet de Orde op 11 juli 1938 met dispensatie in de tijdelijke geloften (prot. 4586/38).
- Henricus van Haaren (Cimahi, 3 maart 1917 – Rome, 6 december 1975). Hij studeerde theologie in St. Agatha in 1938-1939, in Rome in 1939-1940 en opnieuw in St. Agatha in 1940-1941 en 1941-1942. Hij was conventualis in Rotterdam en St. Agatha alvorens naar Bandung gezonden te worden.
- Josephus Jurgens (Zeeland, 29 maart 1917 – Maaseik, 15 februari 1994)

- Joannes Franciscus van Vroonhoven (Eindhoven-Strijp, 4 juli 1917 – ?). Hij fungeerde als filius Generalis van 1946 tot 1949 en was in die jaren aalmoezenier van het Nederlandse leger op Java. Van 1949 tot 1954 was hij leraar in Uden en van 1954 tot juli 1958 conventualis in Zoeterwoude. Hij verliet de orde in 1972 en huwde.
- Hubertus Josephus Gordijn (Maastricht, 9 november 1917 – ?). Hij verliet de Orde op 30 augustus 1937 met dispensatie in de tijdelijke geloften (prot. 6142/37).

In het najaar van 1936 woonde broeder Henricus Gerardus Janssen (1898-1961), die na drie jaren Hannut sedert augustus 1927 conventualis was in Zoeterwoude, om gezondheidsredenen bij zijn familie in Deest. Toen het weer wat beter met hem ging, keerde hij terug naar het klooster. Hij bleef in Zoeterwoude tot augustus 1943 en werd dan naar Bussum gezonden. Van 1946 tot 1957 was hij conventualis in Amersfoort. Op 10 oktober 1957 keerde hij terug naar Zoeterwoude en was er lid van de communiteit tot 19 november 1961.

De jaarlijkse visitatie vond plaats op 7 en 8 oktober 1936 en werd gehouden door Petrus Maria Rutten (Archief klooster Zoeterwoude, 04.6.7).

In het voorjaar van 1937 hield Henricus van Rooijen vijf lezingen aan de universiteit in Leiden voor niet-katholieken over *Het katholicisme*. Vroeger had Henricus van Lieshout dat ook al gedaan (zie: R. Janssen, *De Kruisheren in Zoeterwoude, de jaren 1926 tot 1931*, p. 6).

Op 20 augustus 1937 werd bekendgemaakt dat Arnoldus Nicolaas Stringa (1909-1989) benoemd was om in Zoeter-

woude de leiding van de Gregoriaanse zang op zich te nemen. Stringa had filosofie gestudeerd in Zoeterwoude in de jaren 1929-1931 en theologie in St. Agatha van 1931 tot 1935. In 1934 was hij tot priester gewijd. Van 1935 tot 1937 was hij conventualis in Neeritter. Nu werd hij benoemd voor Zoeterwoude, waar hij tot 1949 zou blijven. Van 1939 tot 1941 was hij bovendien godsdienstleraar in Voorschoten (zie: R. Janssen, *De Kruisheren in Zoeterwoude, de jaren 1926 tot 1931*, p. 12).

Cfr. A. Stringa

Eveneens op 20 augustus 1937 werd in Zoeterwoude vernomen dat Clemens Herman Jan Maria Kauling (1910-1960), die in St. Agatha zijn studies voltooid had, benoemd was om filosofie te doceren. Het professorencorps in Zoeterwoude zag er voor het nieuwe jaar 1937-1938 als volgt uit:

- W. van Hees, *prior, studieprefect*: metafysica, ethica (incl. sociologie en economie): 4 uur
- H. van Rooijen: geschiedenis van de filosofie, kerkgeschiedenis, geschiedenis van de Orde: 6 uur
- L. Spierings: fysica en biologie: 3 uur
- C. Kauling: logica en natuurfilosofie: 4 uur
- A. Stringa: Gregoriaanse zang: 2 uur

In het totaal werd negentien uur les gegeven. Daarnaast gaf de magister spiritualis wekelijks een les in ascese en een uur les in predicatie. A. Stringa kreeg de leiding van de zang, maar H. van Rooijen behield de leiding van het koorgebied.

Overzicht van de fraters in Zoeterwoude naar eerste benoeming

Nederland	België	USA	Congo	Java	Brazilië
E. Hollink	A. Zwart	J. Peeters	W. Vissers	H. Wentholt	F. Jutte
A. Sluis	M. Fleskens	W. Hegge	G. Scheerder	C. de Vocht	H. Cuppen
Cl. Kauling	A. v Dooren			H. Reichert	G. vdr Weide
J. Coenen				C. van Dal	M. Arntz
A. Emmen				A. van Dijk	J. Sweerts
J. van Duijnhoven				J. van der Pol	Th. Arnoldus
L. Vollaers				J. van Vroonhoven	
L. Nollet					
P. Bakker					
A. Benschop					
IJ. Snabel					
M. Wijnakker					

Nederland	België	USA	Congo	Java	Brazilië
N. van Leeuwen					
F. Jägers					
J. Verhoof					
L. Gielissen					
H. Waldram					
J. Zijerveld					
P. de Kort					
A. Villevoye					
C. Fischer					
H. Brouwers					
P. Kruitwagen					
A. van der Rijt					
H. Broersen					
L. de Boer					
H. Fijnenberg					
M. Brouwers					
J. Bosman					
P. Kleijs					
S. van Beurden					
Th. Jurgens					
P. Winkelmolen					
W. Ivits					
J. van Oort					
H. de Wilt					
L. Soemodiwirjo					
R. Kloeg					
J. Brammer					
J. Verhoeven					
J. Eering					
F. den Boer					
H. Nienhuis					
A. Lamot					
H. van Haaren					
J. Jurgens					
46	3	2	2	7	6

Een overzicht van de inkomsten toont aan dat het klooster veel steun behoefde (Archief klooster Zoeterwoude, 04.8.5-11):

Inkomsten	1930-1931	1931-1932	1932-1933	1933-1934	1934-1935	1935-1936	1936-1937
Kasgeld	698	323	97	168	343	16	280
Subsidies uit het <i>aerarium ordinis</i>							
	8.200	7.000	7.200	8.800	6.500	4.925	4.525
Vergoeding van de fraters							
	3.078	3.825	4.620	3.638	4.205	3.437	4.218
Pensioen van cfr. Emond							
	237						
Rente	11	11	11	12	11	29	17
Huur weiland							
Misintenties en assistentie							
	2.847	3.990	4.387	4.346	3.902	6.223	6.426
Giften onder verschillende vorm							
	2.594	965	1.176	1.594	1.042	832	401
Giften en vergoeding kerk, honorarium pastoor							
			2.109	915	1.065	485	1.399
Opbrengst tuin en boerderij							
	1.754	1.157	505	530	433	586	504
Opgenomen geld							
Uitkering							
Kapel (stoelen, offerblokken enz.)							
	1.753						
Terugbetaling personenbelasting							
	902	830	1.316				
Verkochte voorwerpen							
		199	159	110	50	80	333
Totaal	22.074	19.711	21.580	20.113	17.551	16.613	18.101

Literatuur

M. Arnoutse e.a., *Het Kruisherenklooster*. Zoeterwoude, 1992, 34 p.

F. Bull, *In Memoriam confrater Arnold Stringa*. in: *Bulletin provincie sint augustinus*, 1989, pp. 125-128

R. Janssen & P. Winkelmolen, *Repertorium Canoniconum Regularium Ordinis Sanctae Crucis 1840-1996*. Maaseik, 1999, passim

R. Janssen, *De Kruissheren in Congo. De missie van de Kruissheren in West-Uélé, 1920-1953*. Sint-Agatha-Cuijk, 2017

R. Janssen, *Van Java-missie tot Provincie Sang Kristus 1927-1975. Nederlandse kruissheren missioneren op Java, 1927-1946*. St. Agatha-Cuijk, 2017

A. Lamot, *In Memoriam Petrus Lambertus Spierings*. in: *Bulletin provincie sint augustinus*, 1984, pp. 84-86

L.G.A. van Noort, *De Zoeterwoudse kruissheren*. in: *Suetan. Stichting Oud Zoeterwoude*, afl. 98, november 1995, pp. 137-143; afl. 101, augustus 1996, pp. 50-54

